

Tablica na murze sierpeckiego klasztoru

Czy sierpczanie wiedzą co upamiętnia zamontowana na murze sierpeckiego klasztoru tablica, jaki jest stopień ich świadomości?

W ramach projektu "Miejsca pamięci – materialne świadectwo wydarzeń szczególnych dla lokalnej i narodowej tożsamości", postanowiliśmy to zbadać.

Badanie zostało przeprowadzone w dniach 24 marca 2016 roku w budynku Starostwa Powiatowego w Sierpcu oraz 29 marca 2016 roku w Centrum Kultury i Sztuki. Wybraliśmy metodę badawczą „wiszących pytań”, pozwalającą na uzyskanie od wielu osób odwiedzających dane miejsce odpowiedzi na to samo pytanie. Głównym założeniem przeprowadzonej ankiety było zbadanie stopnia świadomości lokalnej społeczności na temat wybranego miejsca pamięci narodowej – tablicy umieszczonej w murach sierpeckiego klasztoru oraz wiedzy dotyczącej wydarzeń związanych z jej zaistnieniem. Badanie zostało zaprojektowane w postaci papierowej ankiety skonstruowanej z trzech pytań, jednokrotnego wyboru dotyczących płci (kobieta/mężczyzna), wieku (poniżej 30 r.ż., pomiędzy 31 a 50 r.ż., powyżej 51 r.ż.) i miejsca zamieszkania (miasto Sierpc/powiat sierpecki) oraz głównego pytania w formie otwartej odpowiedzi pisemnej o treści – **„Jakie wydarzenie upamiętnia tablica umieszczona na murach sierpeckiego klasztoru? Co wiesz na ten temat?”**. Na pytanie odpowiedziało pięćdziesiąt przypadkowych osób. Analiza materiałów wskazała, że wśród respondentów biorących udział w ankiecie 54% ma świadomość wydarzeń, które miały miejsce w czasie II wojny światowej. Jednak pozostali (46%) udzielali odpowiedzi *nie wiem*. W grupie najmłodszych respondentów wyniki badań pokazały, że aż 70% młodych sierpczan (do 30 roku życia) nie posiada wiedzy dotyczącej wydarzeń, które upamiętnia tablica.

Postanowiliśmy zmienić to i w miarę naszych możliwości upowszechnić wiedzę o tragicznych wydarzeniach jakie miały miejsce w przeszłości naszego miasta. Podjęliśmy szereg różnych działań: przygotowaliśmy materiały promocyjne (ulotki, plakaty), które rozpowszechniliśmy wśród mieszkańców Sierpca; przeprowadziliśmy pogadanki w sierpeckich szkołach; w CKiSz przygotowaliśmy wystawę materiałów zgromadzonych podczas realizacji projektu; w lokalnej prasie ukazał się nasz artykuł.

Tablica na murze sierpeckiego klasztoru położona w punkcie o współrzędnych geograficznych 52.860[^]N, 19.650[^]E, przy ulicy Wojska Polskiego. Tablica wmurowana jest w miejscu dawnej bramy prowadzącej do jego wnętrza, upamiętnia wydarzenia z czasó drugiej wojny światowej. Inskrypcja na tablicy brzmi: „MIEJSCE UŚWIĘCONE KRWIĄ POLAKÓW ZAMORDOWANYCH PRZEZ HITLEROWCÓW W LATACH 1940-45 ZGINEŁO TU OKOŁO 400 OSÓB”. Klasztor ss. Benedyktynek, który już od pierwszej połowy XVII w. strzeże miasta ze wzgórza Loret służył nie tylko siostron zakonnym ale również pełnił inne funkcje: był tam sztab pułku, koszary, mieściła się tam szkoła elementarna oraz więzienie. Po wybuchu II wojny światowej, istniejące od 1915 roku więzienie, zostało przekształcone na areszt niemiecki, który stał się ośrodkiem przejściowym dla więźniów

skierowywanych do obozów koncentracyjnych, a także miejscem związanym z nieludzkim okrucieństwem stosowanym wobec osadzonych. Było to więzienie sądowe. Więziono w nim mężczyzn i kobiety przed rozprawami w Sądzie Obwodowym w Sierpcu. Byli to Polacy, którzy popełnili przestępstwa zwyczajne, najczęściej przeciw zarządzeniom władz okupacyjnych jak nielegalny ubój, produkcja i sprzedaż wódki, handel żywnością i towarami przydzielanymi na kartki, nieposłuszeństwo w pracy. Trafiali tam również aresztowani z podejrzeniem o przynależność do podziemnych organizacji i tajne nauczanie. Dokonano szeregu egzekucji. W połowie września 1942 r. rozstrzelano na terenie ogrodu klasztornego 152 uczniów i nauczycieli jednej ze szkół bydgoskich. Tragicznej nocy z 18 na 19 stycznia 1945 r. dokonano likwidacji więzienia rozstrzelując wszystkich więźniów, około 100 osób. Wśród straconych byli mieszkańcy z okolic Sierpca, Raciąża, Bieżunia. Egzekucja miała miejsce w celach, gdzie strzelano z pistoletów w głowy, następnie zaś cele podpalono. Ogień po krótkim czasie stłumił się i zwłoki nie uległy całkowitemu spaleni. Rodziny, które zidentyfikowały ciała swoich bliskich (tylko kilkanaście ciał) pochowały je w grobach rodzinnych, pozostali spoczywają w zbiorowej mogile na cmentarzu w Sierpcu.

Adrianna Kraska

Sebastian Rutkowski

Uczniowie Zespołu Szkół nr 1 w Sierpcu